

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

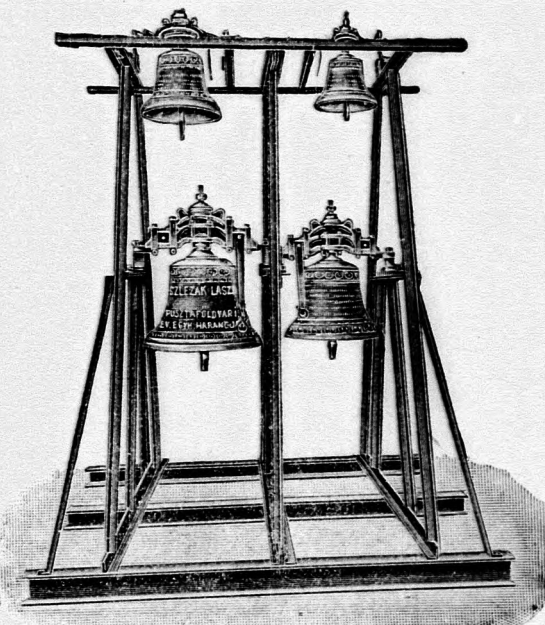
Bur villamos vasut-
örház megállóhely.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

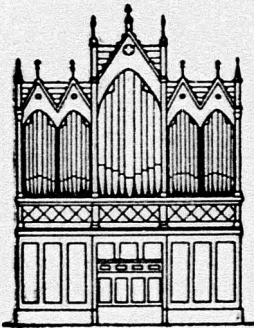
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határoztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendrei, tiszadadai, zádorházai, orosházai, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszkai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelkezésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,
iskolák, hivata-
lok, takaré-
pénztárak és
magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR

Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

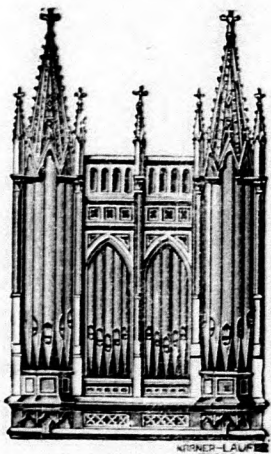
NYOMTATVÁNYOKAT

SAKSZERŐ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA VÁLLALATA o o o o
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonákat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgálhatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniami nagy éremmel kitüntetve.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer egy belsőleg mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert egy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvényes csusz ellen továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!** híres mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdelti árakban szerezhetőek be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tési és hirdetési díjak küldendők. ::

Külső és belső kultúra.

I.

Az elmúlt hetekben Németországban egy igen nevezetes, mély gondolatokkal telt röpirat jelent meg a hírneves filozófustól, Eucken Rudolftól, ilyen címmel: „A liberális Németország.” A könyv megírására főképen angol és francia részről hangoztatott azon vád szolgáltatott okot, mintha a végleges német győzelem a reakció diadalát s az európai népek szabadságainak megnyrbálását jelentené. Minket ebből a könyvből, akik e háborúnak inkább kulturális és morális, mint inkább politikai oldalát szoktuk fejtegetésünk tárgyává tenni, különösen a következő kijelentés költi fel érdeklődésünket és figyelmünket: „Ez a háború nemcsak a nemzetek erőmérkőzése, de a kultúra bizonyos formáiért vívott küzdelem is. A legelső és legjelentősebb küzdelem ez a kultúra belső és külső alakja között. Az a kultúra, amelyet külföldről hoztak be hozzánk, eredetileg külső kultúra, amely legmagasabb céljának azt tekinti, hogy az életet erkölcsben, érintkezésben, művészetben, politikában bizonyos meghatározott formáknak vesse alá. A kulturának ezzel a válfajával mi, németek már nem értük be. Ezért állítottuk fel a külső kulturával szemben a belső kulturát, amely az életet belülről, az emberi lélekből építi fel. Ennek segélyével emeltük fel a vallást, a filozófiát, a nevelést, zenét és költészetet fenséges magaslataira. Azért teljesítettünk hatalmas, nagy dolgokat a világban, mert lelkünket tettük bele munkáinkba...”

A kulturának Eucken által történt eme megvilágítása önkéntelenül ama kérdés megfejtésére ösztönöz bennünket, mi hát az a kultúra, amelyért való küzdelmet írta fel célul a hadakozó felek mindenik csoportja zászlajára? Talán sohasem emlegették annyit ezt a szót az emberiség tör-

ténetében, mint az épen most folyó világháborúban. Kultúra műveltséget jelent, de ugyan-
csak műveltséget jelent a civilizatio is. Régebben a kettő közötti különbséget akként határozták meg, hogy a kultúra értelmi, a civilizatio pedig érzelmi és akaratbeli műveltséget jelent. Ez a meghatározás azonban nagyon sántít. Miként az embernek nem lehet kétféle énje, úgy nem lehet kétféle műveltsége sem. A lélekbűvárok nagyon jól tudják azt, hogy az emberi tudatban az értelmet, érzelmet és akaratot egymástól elválasztani nem lehet s így ha ezek egységesek a lélekben, egységesek külső nyilvánulásukban is. A kulturális ember fogalma még nem foglalja magában az erkölcsök nemességét, a lelkiület szelidségét. Magas műveltségű emberek gyakran romlott lelkiületek. A civilizatio szerintem egyáltalában nem jelent műveltséget, hanem csak annak kezdetét. A műveltség mindenütt a lelkek nemesítésével, az érzések finomításával kezdődik, vagyis, teszem fel, ha valamely pogány nép közé behatol a keresztyén vallás vagy mondjuk a humanismus, azt szoktuk mondani: behatolt a civilizatio, csak hogy ez még nem műveltség a szó szoros értelmében. Hiszen vannak egyszerű emberek, akiknek érzelme, akaratuk iránya igazán nemes, — de azért még nem műveltek. Viszont vannak rossz akaratú és érzelmű emberek, akik azért a műveletlen jelzővel nem illethetők.

A latin colo szótól jövő kultúra az értelem, érzelem és az akarat teljes kiművelését jelent. Az igazi kultur-embernél a lélek ezen három tehetsége egyformán ki van művelve. Ha akár az egyik, akár a másik tehetség el van hanyagolva, az összhang hiányzik s igazi kulturáról nem lehet szó. Ha pedig e tehetségek csakis csekély mértékben részesültek nevelésben, előttünk áll a félművelt ember, aki mindnyájunk által elismert veszedelmes eleme a társadalomnak.

Minden korszaknak s minden valamire való népnek meg van a maga kulturája, amelyet aztán a következő nemzedék átvesz s tovább fejleszt. Ez a kultúra az egyes népeknél különböző. Más az angol és francia, más a német kultúra. Mi elismerjük, hogy az angol és a francia nép kulturnép, bár ők a németeket s bennünket, magyarokat műveletlen, barbár népnek neveznek. Ezt azonban csak azon elfogultság számlájára írhatjuk, amellyel a legyőzöttek a győzőkkel szemben szoktak viselkedni. Az elfogulatlan szemlélő kulturát lát úgy az angol és francia népnél, mint a német és magyar népnél. Csakhogy ezen ellentétes népek kulturája nem ugyanazon válfajhoz tartozik, vagyis, amint Eucken magát kifejezi: itt külső és belső kultúráról van szó. A francia és az angol nép az ő kulturáját az ész által megállapított formákban találja meg s azokhoz törhetetlen ragaszkodik. Gondoljunk csak a francia és az angol szokásokra és divatokra, mennyire uralkodók voltak ezek egészen a legutóbbi időkig közöttünk is. Aki nem alkalmazkodott ezekhez a szokásokhoz és divatokhoz, — nem is ment kulturámba. A francia liberalizmus, az angol alkotmányosság irányadó volt az egész világon. A francia erkölcstelen regények, életnélküli léha operettek, idegcsiklandozó kuplék az általános műveltséghez tartoztak a lelkiismeretlenül gondolkozók előtt. Az angolok kereskedelmi kulturája, száraz, rideg irodalma, képmutató, erkölcstelenséget takaró vallásossága az angol barátok előtt oly magaslaton állott, amelyhez mi magyarok csak meggörnyedve, térdre borulva járulhattunk. Igaz, mindez kultúra volt, de a világháború bebizonyította, hogy csak külső kultúra volt.

Ezzel a külső kultúrával a német nép nem elégedhetett meg. Komoly lelkületéhez oly kultúra vált szükségessé, amely levesse magáról a külső csillogó mázt s a lélek bensejéből épüljön fel oly kultúra, amelybe belelehelje egész lelkét, szíve minden érzelmét; kultúra, amely a legmélyebb erkölcsiségen, a legkomolyabb lelkiismereten épüljön fel; kultúra, amely a vallást tegye az élet első mozgató elemévé s ne a külsőségekben keressen eredményeket, hanem vív-

mányait a lélek nemesítésére fordítsa. A német kultúra a lélekből indul ki s ismét a lélekbe tér vissza. Ezért látjuk a nevelésnek, a pedagógiának oly szédületes kifejlődését Németországban, amelyhez hasonlót a világ egyetlenegy nemzeténél sem találunk. Természetesen ez a kultúra a léha franciáknál, a képmutató angoloknál idegenszerű, amelyet az elfogultság nem is kulturának, hanem barbárságnak nevez. Pedig csak aki a német kulturát lényegében ismeri, szeretettel tanulmányozza, mélységeibe odaadással behatol, tudja megfejtani azt a rejtélyt, amelyet sokan a németek legyőzhetetlenségében látnak. Ez a belső kultúra nem mások által rángatható bábokat, hanem öntudatos, egész embereket nevel. Érzés, érzelem, akarat, — emel a belső kulturánál a legteljesebb összhangban van kiművelve úgy, hogy az erkölcsi jellem kifejlődése általa el van érve.

A kulturának eme válfaja — hisszük — lassanként tért fog hódítani még azon népeknél is, akik most vak gyűlöletből német barbárságról beszélnek. Az evolúció kérélnélhetetlen törvénye okvetetlen megköveteli az alacsonyabb kulturánál a magasabb kulturára való lépést. „Az emberiségnek — mondja Eucken — szüksége van a német metódusokra. Bárhogy csúfoljanak is most még ezekért bennünket, idővel mégis kénytelenek lesznek hozzájuk folyamodni szellemi és lelki világuk fentartásáért“.

A magyar nemzetnek, ha tovább is dicsőségesen meg akarja állni helyét a különféle nemzetek között, rendkívül ügyelnie kell kulturájának formájára. Oly fontos, nemzeti életünkbe vágó kérdésnek tartom ezt, miszerint külön cikkben óhajtok megfelelni azon kérdésre: milyen kulturára van szüksége a magyar nemzetnek.

Dr. Veress István.

A haretéri útról.

(Dr. Baltazár Dezső püspöknek a debreceni Vöröskereszt matinéján tartott szabad előadása.)

(Folytatás és vége.)

Így jutottunk el június 15-én este Ó. faluba, ahol a VII. hadtest szállását jelezték, de itt csak az Etappen-

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kövező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsí-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén atrakásokat is jutányosan elvállal. ++++ Telefon-857.

kommandó volt. Itt szívesen fogadtak és kértünkre át-telefonáltak a hegyen túl levő hadifőszállásra, hogy a főhercegnél tiszteletünket óhajtjuk tenni. A főherceg visszatelefonált, hogy másnap reggel szívesen lát. Másnap reggel útnak indultunk egy szédületes szerpentin-hegyi úton. Itt találkoztunk egy csapatral, melyet büszke honvédek kísérték. Olasz alpini katonák voltak. Ezek a piszkos, fekete alakok azt a benyomást tették, mint azok a külteki apacsok, kiket a rendőrség szokott lefűlelni. Sem a magoktartásán, sem vonásaikon nincs semmi nyoma az önértetes katonák nemes vonásának.

A foglyokat kísérő csapat végén egy huszár egyszer csak felköszön hozzám, mintha csak itt a főutcán találkoznánk: „Hogy tetszik lenni, főtiszteletű úr!” Kiss István debreceni fiakkeres volt, aki Böszörményi-út 18. sz. a. lakik.

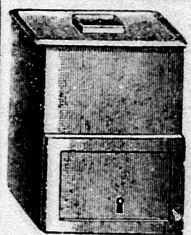
Ezután csakhamar elérkeztünk József főherceg főhadiszállására, mely abban különbözik az ezen útunkban látott más főhadiszállásoktól, hogy ez már az ellenség ágyúútizvonalan belül esik. Több ízben csapott át rajta srápnell. Ez különben azok után, amiket József főhercegtől hallottunk, egészen stilszerű és természetesen hozzátartozik József főherceg vezéregyéniségéhez. E rendkívüli embernek szent ihlettel és áhítattal kell a nevét ajkunkra venni; maga az utólréhetetlen szelídség és bátorság. Katonái rajonganak hősiességéért. Nem magát, hanem a védelmére bízott igazságot és hazáját felti. Minden harmadnap felmegy a szédületes sziklákra és sorra látogatja katonáit a fedezékekben, így a hősi bátorságra maga adja a példát, valamint az igények lefokozására is és ha mindenki olyan egyszerű és szerény lenne, a hadviselés költsége felényire lenne redukálva.

Az ő főhadiszállásául szolgáló község tipikus karinthiai falu, 60—70 többnyire emeletes ház egy utca-sorral, döcögös kövezettel, közepén áttutó patakkal. De már itt, a harci mérkőzés közvetlen közelében nincs nyugalom. Friss csapatok indulnak nemzeti színű szalagokkal, fáradt csapatok jönnek vissza a frontról. Vonulnak a sebesültszállító szekerek és a trének, útegek, automobilon vakmerő cikázással kigyóznak át a jövőmenő csoportok között. A főherceg egy elhagyott, földszintes magánházban lakik, az udvar felől rozoga fedett deszkafolyosó fut végig az épület hosszában. A szárnysegéd jóformán bútorozatlan szobájából csakhamar be-

nyílik az ajtó a főherceg szobájába és mi belépünk. Itt is az egyszerűség, mint kívül a házon. A szoba bútorzata a lehető legegyszerűbb, csak az van benne, ami a legigénytelenebb polgári élethez is a legszükségesebb. Azzal a természetes egyszerűséggel és lekötelező jó-sággal fogad a főherceg bennünket, ami boldogult édesatyjának is varázsa volt. A főherceg maga hoz széket, nem is láttam többet annál a háromnál, amit elfoglaltunk, az is mind más-más típusu volt. Célunkat elmondjuk, hogy a 39-es és 3-as honvédezredünket szeretnénk a tűzvonalban meglátogatni és nekik istenítiszteletet tartani. Kérésemet meleg méltánnyal fogadja és azután elkezdi beszélni nagy szeretettel és nagy büszkeséggel, dicsekedéssel a mi 39. és 3-as ezredeinkről. A hadsereg legvitézesebb ezredének mondja ezeket, kik úgy az északi, mint a déli harcterén csodás hősiességgel állották meg a helyüket. De hát hogy is ne lenne ez így. Hiszen a mi fiaink vérükkel öröklék a hazafiúi és katonai erényeket s hogy mivé válhatnak a legvitézesebb főherceg vezénylete alatt, azt könnyű elképzelni. Ott csillogott az elismerés könnye ennek az embernek a szemében, mikor a mi fiainkról beszélt, mi pedig — természetesen — még boldogabbak voltunk ennek láttára.

A főherceg kiadta a parancsot brigadérosának, hogy azonnal nyergeltessen a számunkra lovakat és vitessen le addig, ameddig lóval járható az út. A 3-as honvédekhez, sajnálatára, nem eresztetett, mert azok olyan hozzáférhetetlen meredek sziklaesücsön vannak, ahová köteleken vonják fel a katonákat. Automobilon ültünk s úgy mentünk a brigadéroshoz, de a brigadéros nagyon vegyes érzelmekkel fogadott bennünket, azt mondta, hogy az út fáradságos, veszedelmes s az olasz tüzérség tűz alatt tartja. Úgy távoztunk el tőle, hogy meggyünk a sziklák tövéig, ameddig mehetünk autón, onnan pedig addig, ameddig az idő és erő futja, legalább útközben találkozunk lejövő és felmenő katonákkal és beszélünk velök. Az automobil a szirt tövéig vitt bennünket, azután neki vágunk a merész emelkedésű útnak. Füzessy tábori csendőrmester vezetett bennünket, csatlakozott hozzánk az automobil sofförje, mert izgatta, hogy a püspök odafenn a deckungokban, hogy fog istenítiszteletet tartani.

Az út kezdetben fenyőerdőn át vezetett; itt-ott, jobbra-balra le-lecsaptak az ellenség lövedékei, de Isten oltalmazott bennünket. Ötödfél órai forszírozott menet

Kifoszthatlan alamizsna-persely.

Sem feltörni, sem bármilyen módon az ezüst-, vagy papírpénzt belőle kiszedni nem lehet. (Szabadalmazva.)

Falra vagy asztalra erősíthető, vaslemezről, nagyon erős kivitelben, Wertheim zárral, két kulccsal, tölgyfa színre festve és fényezve. 25 cm. magas, 20 cm. széles, 14 cm. mély, súlya 4-40 kilogramm.

Ára csomagolással 32 korona.

Gyártja:

Jurisics Márton harangöntő és harangfelszerelő

BUDAPEST, VI. KERÜLET, RÓZSA-UTCA 51—53. SZÁM.

után elértük a könnyű-tüzérség állásait, innen fél óra után a mi 39-eseinket. Megnevezhetetlen érzélem, ami ilyenkor elfogja az embert, valami nevetlen érzés könnyje szökött szemükbe azoknak a katonáknak is. Ott voltunk együtt kedves fiainkkal a halál és dicsőség kettős kapujában. Megérkezésünk híre futó tüzként terjedt el a fedezékekben. Klein László alezredes, akit bizonyára szeretettel ismer a debreceni társadalom s aki állandóan ott lakik tűzben, vészben katonáival, rögtön intézkedett a katonák csoportosítása iránt. Míg ez megtörtént, az akkor készült új fedezékekben frissítőt szolgáltatott fel. Azután jött az istenitisztele. Hogy minő volt az istenitisztele, azt leírni nem lehet! Amikor a pásztor reá talál nyájára az itéletes viharok között, amikor a pásztor úgy gondolja, hogy kezd lépkedni annak a tökéletesnek a nyomába, aki életét odaadta juhaiért s ezt a nyáj kezdí átérezni: azt nem lehet kibeszélni.

Az istenitisztele folyama alatt az ellenség és a saját magunk lövedékei szántogatták át a levegőt, de a halál útját az Isten hatalmas keze másfelé vezette. A lövedékek sivitását túlszárnyalta a Hymnusz, melynek felséges melodiájához itt-ott a lövedékek lecsapódása és robbanása verte a goromba taktust. Istenitisztele végeztével az olasz gyalogsági hadállás sortűzzel tisztelte meg a szent gyülekezést, mely a debreceni társadalomnak küldi legforróbb üdvözléseit.

A 39-esektől elválva, lefelé nehezebb volt az útunk s körülbelül este fél 11 órakor foglaltunk helyet a főherceg egyszerű, de barátságos asztalánál. A főherceg a tisztai étkezöben együtt étkezik tisztikarával, amelynek hangulatát az ő nemes lelkének fénye, jóságos szívének melege és hősiességének méltányló, magasztaló tisztélete és csodálata hatja át.

A főherceg kikérdezett bennünket a történetek felől, újra nagy dicsérettel kezdett beszélni a 39-es és 3-as ezredbeli fiainkról, kiknek vitézsége és Debrecennek a háború folyamán tanúsított áldozatos magatartása, e város katonai fontossága olyan örvendetes kijelentést adott ajkára, amelyre joggal bele lehet kapcsolni egy

Debrecenben létesítendő hadtestparancsnoksági színhely reménységét. A főherceg boldog emlékezetű édesatyjához Debrecen kegyeletes emlékezés fűzi, valamint ő is mindig nagy ragaszkodással és előszeretettel viseltetett e nemes város iránt; ezt a ragaszkodást a fia átörökölte tőle. Debrecen város a maga katonai helyzeténél, katonai vitézségénél fogva jogot formál ahhoz, hogy katonai téren intézményszerű méltánylást találjon; a József főherceg iránti hódolatteljes ragaszkodásban pedig első akar lenni az összes magyar városok között és ha mi boldogok és örvendezők lehetünk már annak a tudatában is, hogy egy ilyen legvitézebb királyi főherceg hadtestparancsnokságának a kötelékébe tartozunk, ez a büszkeség állandó ünnepi hangulattá magasodik majd, amikor a főherceget itt, Debrecenben, az új hadtestparancsnokság székhelyén fogjuk a város első polgáraként körülrajongani és üdvözölni.

Azzal a kezjeggyel, amit ő ajánló levelünkre reá vezetett, meg volt könnyítve útunk további folyama. Bár a katonai erődítvényyszerű Posenbe és Krakkauba még emelett is körülményes volt a bejuthatás. Dacára a Breslauban kapott Posenbe szóló katonai Ausweisnak, az állomástól a városba csak akkor boesátottak be, amikor bent a nagy főhadiszállás átvizsgálva beküldött iratainkat, az engedélyt kiküldte a Bahnhofkommandóhoz. Nagy szomorúságunkra Hindenburg marschal előtte való nap Keletporoszországba utazott s bár a helyettese megjelölte a helyet s kész volt engedélyt adni a hozzájutáshoz: kiszabott időnk nem engedte meg a haretérről való eme nagy eltávolodást.

Az orosz-német arevonat mentén délnek irányítottuk útunkat. Oswiesim határhelyésnéél addig nem léphetük át a határt, míg az ottani katonai kommandó telefon útján ki nem eszközölte a krakui erődparancsnokságtól az engedélyt. Éjjel érkezünk Krakkauba. Akadálytalanul érkezünk el a hotelig, ez azonban addig nem adott szállást, míg a rendőrségtől erre külön szóló engedélyt nem mutattunk fel. A krakói erődparancsnokságtól aztán az általunk megjelölt útvonalon

Harmonium, Hegedük, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTÖHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

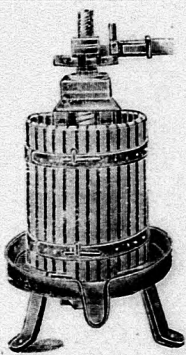
átal megkaptuk a nyílt parancsot egész Debrecenig. A nyílt parancs mindennemű jármű igénybe vételére felhatalmazott. Változó járművekkel utaztunk aztán a galíciai hadszíntéren. Feldúlt vidékeket, terméketlenül álló szántóföldeket vártunk. Ebben is örvendetesen csatlódtunk. Szinte érthetetlen, hogy a milliós seregek rohanása, összeütközése ilyen kevés nyomot hagyjon a szép természetben. A pusztulás a vasútvonalakra és a községekre szorítkozik. A határ a termő erő dús pompájában áll. Szép vasúti hidak büszke ívei derékba szakítva, a mélységbe görnyedve. Őrházak, állomások úgy összerombolva, hogy egy ép téglát is alig találhatni. Ezek láttán ébred igazán tudatára az ember annak, hogy a vasútak az új hadviselésben milyen szerepet játszanak. A vasúti töltések mindkét oldalában fedezékek. A fedezékek közül azokat, amelyek lövőnyílásaikkal délnek és nyugatnak néznek, vagyis amelyeket az orosz ellenség egy esetleges visszavonulás esetén hasznát vehetné, már szorgalmasan temetik be és egyengetik az orosz foglyok ezrei. Itt megjegyzem, hogy az orosz foglyokat úgy Ausztriában, mint Németországon aránytalanul nagyobb mértékben használják ki, mint nálunk és pedig éppen a foglyok nagy öröme. Az örzésükre is alig fordítanak valami gondot. Láttunk Karinthiában, Tirolban akárhány olyan jelenetet, hogy négy-öt orosz fogoly igyekezett estenden a mezei munkából szekeren a falu felé, a lovakat hajtó gazdasszony őrizete alatt. Láttuk, hogy R. városnál, ahova még elhallott a Lemberg előtt csatározó ütegek moraja, a villámgyorsan felhalmozott élelmiszer- és municióraktárban orosz katonák végezték az átrakást. Ugyancsak itt láttunk 40.000 megfigyelés alatti orosz katonát, akik Németországba lettek irányítva, rögtönzött 4 szögű drótsövénnyel között, kinn a mezőn; itt, ahol egy nappal előbb dőlt el egy véres ütközet kockája. Németország csak megfigyelt foglyokat ereszt be a maga területére. Ez a város két templomával, tornyával — egy-két házat kivéve — földdel egyenlővé tétetett. Pa-

tak-medrek által átszaggatott dombos-völgyes területe kitűnő stratégiai pont volt. Előnyomuláskor Mackensen lövette; mikor ez elfoglalta, akkor meg a visszavonulásában félnapra megállott orosz, s ami a legszomorúbb, gyermekek, asszonyok, aggastyánok mind a két tűzben bent szorultak. A templomtér, utcák, udvarok telve friss sírhalmokkal s temetetlen halottakkal. Itt voltunk az orosz hadszíntérhez legközelebb. Ide hozták kocsikon a friss sebesülteket s rakták ki egy pázsitos mezőre, jó távol a várostól, amelynek a környéke 2 kilométer széles övben golyóval, shrapnell-tokkal, szilánkkal, gránát-darabokkal úgy el van árasztva, hogy nincs talpalattnyi tér anélkül. Szomorú helyeken vitt tovább az útunk. A vasút arkában egymást érik a frissen hánnyott jeltelen sírok. Hej! hogy megjelölnék, hogy fel-díszítenék, hogy meglocsolnák könnyek záporával, ha otthon lennének az akácos temetőben!

Przemysl.

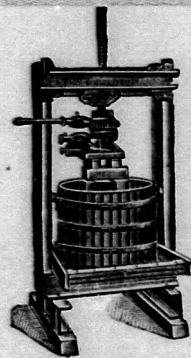
Hosszú útunk minden megállási pontján meglátogattuk a kórházakat. A sok keserűség mellett, amikor gyászát ilyen helyeken felszedi a lélek, vigasztalásul szolgált a sebesültek testi szükségének az a pontos ellátása, ami igazán nem hagy fenn semmi kívánnivalót. A lelki szükség azonban ég és sajog az imádott otthon után, amely vágyat csak fokozta a mi látogatásunk. Milyen boldogan csillantak meg a szemek a magyar szó hallatára, amellyel a messze idegenben reá nyitottuk szeretet testvéreinkre a beteg szobák ajtaját. Nem volt ott semmi felekezeti különbség, csak az egy Isten közös szerelmének hatása s az a testvéri érzés, amely a nagy idők eme véres zenitjén összeforraszt minden magyart.

Útunkból sok tapasztalattal meggazdagodva tértünk vissza. Tapasztalataink nagyobb tömegét előtárni még most nem alkalmas az idő; de nem is megengedett dolog. Amit itt mint előadható rövid eredményt mondhatok, az lelkemben bizonyos, eddig ismeretlen nyuga-

URSUS

borsajtó a jelenkor legtokéletesebb kézi sajtója, a csavar acélgolyós csapágyon forog s ezáltal könnyen a legnagyobb nyomás érhető el. A kosár kifordítható s így a törköly emelés nélkül egydarabban esik ki. A must vasrészekkel nem érintkezik, miáltal a bor megfeketedése ki van zárva. Árjegyzék kívánatra bérmentve küldetik

Tóth Gyula vaskereskedő Debrecen Városház sarkán.

lom afelett, hogy nekem is alkalmat adott az Isten a véres kockázat színterén is szolgálatot tenni hazámnak; továbbá annak a boldog tapasztalása, hogy ahol veszély van, ott a magyar katona erejét, hűségét, megbízhatóságát, bátorságát nem nélkülözhetik és hogy a magyar katona értékét s ez érteken által magyar hazánk nagy jelentőségét kezdi az elismerés mind több-több babérral megkoszorúzni a távol idegenben s a megkoszorúzásban Németország jár elől, ahol ma már a hazugságok ködének szétfoslása után a mi nemzeti önállóságunkat, állami létünket, világtörténelmi hivatottságunkat mindenki ismeri és elismeri.

Beszédvázlat.

„A szél szembe fú vala velök.”
Márk VI. 48.

1. A magyar nemzet sorsán gondolkozó lelkem előtt egy lovas ember alakja bontakozik ki az ősi idők homályából, amint a Volgamelléki pusztán nyugodtan áll és figyel. Párducacagányos alakja mintha oda volna növe lovához. Tisztánlátó sasszemeivel a végtelen síkon mindent lát, amit emberi szem láthat. Tudja, hogy minden rög, minden bokor ellenséget rejthet, mert a magyarral mindig szemben állt a világ, szembe fútt a szél. De azért nem fél és nem képzelődik, hanem kémleli az ellenséget. Ha csak egy páran lesznek, szembeszáll velük; ha esapatostul jönnek, hírt visz a többieknek. S míg istenes lelke szeretteire gondol, egy távoli pontban fölismeri a hullározó sást, az ő istenének gyors, erős és kedves madarát. Ez jó jel. Imádságos érzéssel tekint most már a jövőbe. Imádságos érzését, fajtájához való ragaszkodását megsokszorozza a tudat, hogy a nemzeti ügynek az ő megbízható erejére is szüksége van.

2. Fölolvasott alapigém más képet tár elém. — A szeretet és igazság szolgálatában küzdő apostolok a parancs szerint mennek a kötelesség útján, hogy a bennük úrrá lett krisztusi lélek az egész világ világossága legyen. Egyéni hitük tisztasága és az összetartozás tudatának ereje vezérli őket a másokért való munkában. „S a tenger közepén, az éj negyedik szakában, vesződnek az evezéssel, mert a szél szembe fú vala velök”.

3. A régmúltból visszaszáll tekintetünk a jelenre és azt látja, hogy a szél mindig szembe fú azokkal, akiknek valami magasabb és komolyabb céljuk van az életben. Mert aki nagy és szent célok felé törekszik, annak élete olyan, mint azé az ősmagyar őrszemé, vagy mint az apostoloké. Ezer az ellenség, szembe fú a szél. Az ilyen embernek, az ilyen nemzetnek erősnek és minden pillanatban ébernek kell lenni. Minden gondolatának imává kell magasztosulnia, különben az ellentétes hullámok folyton távolabb ragadják a vágyvagyott partoktól. És az evezéssel vesződő embernek

nem ad más megnyugvást, csak a feltekintés Jézusra, aki úgy látszik, mindig ellentétes szelekkel harcolt s mintha azok folyton akadályozták volna a cél felé jutásban. A komoly lelkeknek gyakran küzdelmes az élet, nehéz a vaksötét éjszakában való harc, sok az ellenség. — de igen erős támasz feltekinteni arra, kinek sötétebb volt az éjszaka, nehezebb a küzdelem és aki mégis mint diadalmas győző ül az Isten trónusának jobbján.

4. Miféle akadályok nehezítik leggyakrabban előhaladásunkat? Van, akinek egész élete nem egyéb, mint egy neki alkalmatlan élethivatás kötelességeinek teljesítésére való eredménytelen törekvés. Az ilyenek nem igen remélhetik, hogy a küzdelemben eredményt érnek el. Mások legkedvesebb reményeikben csalódtak s azért az életük hosszú végtelenül, bánatos és szomorú kimondhatatlanul. Némelyek beteg és nyomorék testében a legelőkelőbb tehetségekkel megáldott lélek lakik, gátolva őket a legnemesebb célokban is. Az elsőség után kívánczik az akadályok között a gonosz környezet, a hamis barát. És amíg az akadályokat elsorolni nem tudjuk, mint egy mindig szembefúvó széllel küzdő nép gyermekei, úgy érezzük, hogy valami az életben mindig előfordul, ami bennünket akadályoz, ami az életünket fárasztóvá, vesződségesse teszi. Szellemi örökösei vagyunk az ősmagyar őrszemnek s az apostoloknak egyaránt.

5. Vegyük fontolóra, hogy mi az értelme és haszna a folyton elénk kerülő és előttünk sorakozó akadályoknak. Főképpen az, hogy bennünket jellemesebbé tegyenek és minden kemény munkára képesekké és mindig készekké. Isten akadályokat állít elénk vagy az emberek rosszaságában, vagy a természeti világban, hogy megtanítsa minket ellentállni és uralkodni az akadályokon. Mert ezek óvatossá, higgadtá, vigyázóvá és leleményessé tesznek. S aki gyors ítélőképességével biztosan fölismeri a jót és rosszat, megerősödött akaratának nem akadály többé az akadály.

6. A Mester vigyáz, hogy miként sikerül a feladatot megfejtenuk. Nem terhel erőnkön felül, nem visz végzetes harcokba és a küzdelem közepette is közeljár, legközelebb akkor, midőn a válság legnagyobb. Ő mindnyájunkat kezében tart, részt vesz küzdelmünkben és harcunkban, parancsol a szélnek és viharoknak, hogy öveit megszabadítsa.

A tanítványok közepén voltak a tónak, közepén az éjszakának és „gyötrődtek” az evezéssel. A vihar borzalmaiban megrémült képzeletük ijesztő démont és kísértetet lát. És akkor hangzik ismerős hangon a rég-ösmert ige: „én vagyok”. Isten neve és szava ez, mellyel magát az atyáknak kinyilatkoztatta. II. Móz. III. 14. Az ő küzdelmünknek ereje most már az Isten, aki még ellenségeiket is jóakarókká teszi, akinek parancsára a természet elfelejti törvényeit.

7. Küzdelmeinknek közepén vagyunk. Nyilvánuljon meg fajszeretetünkben és Istenfietelmünkben a minden akadályt legyőző krisztusi lélek.

Budai Gerson,
budai s. lelkész.

Imádság.

— Király születésnapján. —

— 1915 augusztus 18-ra. —

Népek atyja, királyok királya, nagy Isten! A te nagyságod előtt való meghódolás alázatával borulunk számolódhoz e napnak reggelén. Elődbe borul velünk együtt a te fegyverben küzdő, vérző magyar néped, s vele együtt azok a nemzetek, valakik az igazságért, a te igazságod diadaláért élet-halálra vinak, tusakodnak. A millióknak e félelmetes táborá megáll ma egy imádságnyi boldog pihenőre s békére bocsátja le villámló fegyverét; összekulesolja hadverő kezeit, hogy áldást imádkozzék Uram! a te fölkenetdre, a magyar királyra: a mi királyunkra.

Fény nevére! áldás életére! — ebben a szent zsolozsmában száll, száll trónod elé Uram! milliók kebléből a buzgóságos fohász; s áhitatunk némaságában hallja lelkünk egeid boltjáról lehangzó válaszodat, helybenhagyásodat: Fény nevére, áldás életére! — S a velünk ma trónod számolórá boruló agg koronás fő meghajlik áldásod alatt; és ő a milliók ura földi koronáját letéve, szíve hálájával ismeri meg és zokogja Előtted: „*Micsoda az ember óh Uram! hogy megemlékezel őrá; hogy dicsőséggel megékesítetted őt és vetettél mindeneket az ő lábai alá?*“

És mi, a ma vele és érette imádkozók látjuk, mint vonultatod föl időknék Ura! könyfátyolos szemei és megindulásban reszkető lelke előtt a világtörténelem nagy korszakait, melyekben sorsunkat az ő kezeibe tette le akaratom. Látja velünk együtt mi édes hazánkat ifjú lélekkel, langba borulva, szabadságáért, szent jogaiért a világ csodálatát kivívó szent küzdelemben. Látja velünk együtt gyászos bukásunkat s az aradi Golgotán megfeszítettetésünket, melyet az ő és nemzetünk lelke közé férközött Sátán keze mívelt... De látatod vele s velünk Uram! leszállni trónjára, mellé azt a koronás — hajh utóbb martir-koszorús — angyalt is, szíve választottját, aki a kiengesztelődés pálmájával megérinti nemzetünk sírját, hogy lássa föltámadni a megdicsőülés glóriájával mi megalázott hazánkat: az ő hű magyar népét, azt a mindig az igazság szolgálatában küzdő, vérző és „mindeneket elfedező“ szeretetű népet, trónja legbiztosabb és hatalmas oszlopát, ki — Te tudod Uram! — hogy vala mindig egyenes és soha fondorkodó nem vala!

Látatod vele Uram! nagy művét: a nemzetépítés teremtő korát s önmagát a népek békéjének apostol-ságában.

Látatod vele a családját sújtó nagy tragédiákat, mikor ő, a milliók ura, a hatalmas — oda rogyva fia, hitvese ravatala mellé, boldogtalanabb, szánandóbb volt az utolsó pórál... Látja az egy év előtt trónja ellen emelt orgyilkos kezelet, melyek két királyi szívet vertek át s trónját és népeit borították gyászba. Látja önmagát a királyok és népek tanácsában, mikor — ha a világ négy sarka összeroppan is öszült feje fölött — kimondja a roppant ítéletet: Öregségem nem lehet akadály a igazság útjának! Mindent meg gondoltam: mindent megfontoltam!... Látja a nemzetek, országok, a világ vérbe borulását — ő, a béke apostoli királya! S magát megalázva ma is — mint akkor — Tehozzád apellál Úr Isten: „*Ítéld meg engem a te igazságod szerint!*“

És megítéled Uram! őt a krisztusi kinszenvedések tövis koszorújával és az igazság útában találtatott vénség koronájával megkoronázott agg királyt. — Ítéleted szava ott zeng vitéz seregei győzelmi dalában; ott sóhajt a véres csatamezőn halók hörgésében; ott harsog a világ bálványait döntögető és méhökben szebb idők születését hordó ágyúk dörgésében; itt hallelujázik a te fölmagasztaló helybenhagyásodban, néped könyörgésében: Fény nevére, áldás életére!

Óh nagy Isten, aki fölkenetted, hogy viselné köztünk képedet — hallgasd meg őt ma is, midőn oltárodnál leborulva hálát ad hosszú életéért és az őt ért ezer csapás között neki megmutatott sok, sok kegyelmedért. Hallgasd meg, midőn hálával ismeri meg, hogy „megtartja az Úr az ő Fölkentjét és hatalmasan megszabadítja őt üdvére népének és rettegetésére azoknak, kik ellene gonoszt végeztek és csalárdságot gondoltak, melyet véghez nem vihetnek.“

Hallgasd meg őt királyok Királya! midőn ma leborul lélekben a csaták vérmezején, azok fölött a nagy temetők fölött, hol nyugosznak ők, az ő sok-sok ezer hős fiai dúló csaták után s megöntözi dicső emléköket könnye záporával. Hallgasd meg őt, midőn szeretete áldó sóhaját elküldi azokhoz, kik honszerelmük bizonyosságát sebeikben viselik; kik ha dicsekedni akarnak: „*csak az ő nyomorult, elvetett állapotukkal dicsekedhetnek*“ közöttünk. Hallgasd meg őt, midőn elszáll bús lelke népei fölött s megáll azoknak a szomorú gyászos háznak küszöbén, honnan anyák, hitvesek és árvák siralma zokog ki a virrasztott éjszakán. Hallgasd meg, midőn lelke leborulásában esedezik, hogy e világitélet borzalmából engedd megszületni Uram amaz Ígét: a népek békességét! s engedd megérnie ama nagy napot, amikor mint a királyok agg Simeonja mondhatja el: „*Most már bocsásd el Uram a te szolgádat békességgel, mert látták*

az én szemeim a te Idvezítődöt": a népek békességét, melyet a te Idvezítőd adott e világnak!

Népek atyja! Királyok Királya! Engedd megérnie egyetlen óhaját, hogy időtlen időnkig zengje a történelem is: Fény nevére! áldás életére!

Te tudod Uram, hogy király, haza, nemzet, egy háromsággá, egy igazsággá forrt össze mibennünk, te magyar népedben. S midőn ma ez igazságért ott vérzünk a roppant küzdelemben: a királyok, országok és népek megítéltetésének borzalmas harcában — erődöt adjad fegyverül hajdan és ma világerő bator erős kezünkbe, hogy majd a kivívott diadal ünnepén is elhullott fiainkat megsirató s akaraton megnyugvó szívünkben Hozzád szálljon a megtartatásért való hála s tiéd legyen a dicsőség mindörökké. Ámen.

Körösladány.

Tóth József,
ref. lelkész.

Gyermekek a rokkant katonáért.

— **Gyermek-hangverseny Körösladányban.** —

Lélekemelő és eseményszámba menő ünnepség színhelye volt e hó 1-én a körösladányi nagyvendéglő nagyterme.

A tiszántúli református egyházkerület püspöke ugyanis a rokkant katonák javára gyűjtést rendelt el az egyházakban.

A körösladányi református egyház a gyűjtésnek azt a módját választotta, amellyel a kegyes adományokért soká feledhetetlen, kedves szórakozást nyújtott: a rokkant katonák javára gyermek-hangversenyt rendezett, olyan műsorral és erkölcsi és anyagi sikerrel, amely felnőtt szereplőknek is dicséretére szolgált volna.

A 10—12 éves elemi, polgári és gimnáziumi tanulókból álló kis művész-gárdát Tóth József lelkész, a hangverseny rendezője és a szereplők betanítója vezette a lámpák elé s következő rövid beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt:

„Tisztelt közönség! Annak a nemes, magasztos, hősi, dicsőséges küzdelemnek, amelyet katonáink a fronton vívnak, a mi ő velük való együttérzésünk képezi ragyogó hátterét; ez adja sok részben annak hatalmas erejét.

Ebben az együttérzésben nagyok és kicsinyek, nők és férfiak aktív szereplői vagyunk a háborúnak.

Ez a fronton küzdők és nép közötti együttérzés hiányzik az ántánt oldalán hadakozó népeknél; ezért kell nekik ott a fronton küzdőket mesterségesen, szuggesztív úton biztatni a harcra; ezért kell lemondaniok a győzelemnek még a reményéről is.

Ez a mi szerény kis hangversenyünk beszélő szimbóluma a mi harcoló katonáinkkal való együttérzésünknek.

Íme, a jótékony előadáson fölvonulnak a mi kicsinyeink. Ők, a gyöngék, oda állanak a szent küzdelemben elgyöngültek mellé, hogy az ő szemük tündökléséből jusson a világtalannak egy sugár; csengő hangjukból a siketnek egy akkord; fürgeségükből a sántának egy lépés; harmatos szelídségükből a szenvedők könnyeinek egy törölgető angyali kéz.

Szent az ő vállalkozásuk erőiken felül is és Istennek tetsző!

Ne méltóztassanak azért őket szigorú kritikai szemmel nézni. Legtöbbjük most van először a fronton és újonc. Ők a könyörület oltárán áldozni jönnek; szereplésük hiányaiért elnézésért esedeznek. Így ajánlom kegyeikbe; így méltóztassanak fogadni őket!

A közvetlenség szívekhez szóló hangján mondott bemutató után rendre jöttek a bator, lámpalázt még nem ismerő kis szereplők. Elsőknek az estély kis dalos pacsirtái: Fodor Olgus és Fodor Annuska. A Hymnusnak saját zongorakiséretükkel színezett duettjével egyszerre meghódították a hálás közönséget, mely meglepődötten hallgatta a csöppségek bámulatos ének- és zenetudását, hanganyagát, kedves énekét. Az első taps elhangzása után a „Gotterhalte“-t énekelték eredeti német szövegével, ami a helyben állomásozó uhlánus ezrednek a hangversenyen megjelent tisztikara iránti figyelemből történt. A kis Fodor-nővérek, kik szereplésükkel dicsőséget szereztek Patzkóné nagyváradi zeneiskolájának is, amelyben tanultak, — még a „Wacht am Rhein“ német és magyar előadásával, a „Mester, a bösz vihar dül“ című hatalmas műenekkel és a záradékul előadott Szózáttal ragadták zajos tetszésnyilvánításra a közönséget. Egy négykezes számban (Schneeglöckchen) könnyed és biztos zongorajátékukat mutatták be. A „Lengyel Hymnus“ megható áriáját saját zongorakisérete mellett Fodor Annuska egyedül énekelte, bebizonyítva, hogy a szopránt is oly hatalmasan bírja, mint a duettben az altot.

A többi kis szereplők szavatokkal töltötték be az énekszámok közeit. Szavaltak érzéssel, hatásosan. Tóth Emmike a Gorlicénél elesett Kispál Sándor hat kis árvájáról mondott történetet. Kecskeméti Ilona Gyóni Géza „Magyar asszony írja . . .“ című remek költeményét interpretálta; szinte elfeledtük, hogy a pódium „kis asztala“ mellett egy kis baba ül; írja és mondja könnyfakasztó édes hangján a „magyar asszony“ választ „édes urának szerelmes postájára.“

A kis Guszbeth György csatariadója „előre“ mentek volna a nagyok is, olyan lelkesen zengte Petőfi dalának refrénjét: „Előre katonák! Előre magyarok!“

Kecskeméti László Gyóni Géza „Rákóczi íródeákját“ jelenítette meg, amint lelkesíti a mai idők „kurucát“ a régi dicsőségről való emlékezésével. A kis diák jól bevált nagy Rákóczi íródeákjának.

Végül emlékezzünk meg a szavaló szereplők első

daliájáról: Zakar Bertiről. Ahogy ő fekete díszmagyarjában festett és ahogy szavalt: ő rá már a kis szereplő kollegák is bámullattal néztek, nemcsak a nagyok, a közönség. A perfekt szavalónak bizonyult kis pesti fiú két számmal szerepelt. Előbb „A Turi fiú” alkalmi, harcoss biblíás szép történetével ragadta el a hallgatóságot; majd az olasz hitszegést ostorozó „Talián” című költői remekkel. Az énekes kis lánykáknak mar övele meg kellett osztozni az estély pálmáján. Két gimnáziuma mellett is határozottan szavaló tehetség, aki önálló felfogással a legkisebb részletig úgy kidolgozza a költeményt, hogy abból egy szó sem marad hatástalan, amihez máris jó hanganyaggal rendelkezik. Ez nem pusztá referenciás sablonos frázis vele szemben, hanem a hallgatóságban kialakult vélemény, amely a kis hangversenyző gárdáról ebben foglalta össze kritikáját: Ezzel a kis truppjal akár körútra lehetne menni városokon.

De azért nem kell elhinni magokat a kis lányoknak és fiúknak! Ha Isten élte — majd meglátjuk jövőre, mire haladtak? **K—i.**

A hangverseny — olcsó belépti díj mellett is — 230 koronát jövedelmezett tisztán rokkant katonáink javára, amihez hozzájárult az uhlánus tisztikar belépti díj megváltásául adott 100 korona. A hangverseny fenti jövedelméhez hozzáadva az aznapi templomi adakozást, a körösladányi egyház 250 koronát küldött a rokkant hősök javára.

Válasz.

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Becses lapja 32-ik számában Tarnóczy Lajosnak „Berekböszörmény és az egyházi törvény II. t.-c. 20-ik §-a” cím alatt megjelent tárgyilagos észrevételeire következőkben van szerencsém válaszolni.

Budai János 1915 május 6-án halt meg. Főtiszt. és Mélt. Püspök Úr május 7-én rendelte ki Péntek Ferencet Berekböszörménybe segédlelkészül, ekkor még nem értesülhetett Püspök Úr a Budai haláláról, mert különben bizonyosan megkérdezte volna a 21. §. értelmében Péntek Ferencetől, hogy akar-e Berekböszörménybe pályázni s ha igen, úgy nem rendelte volna oda.

Péntek Ferenc sem tudhatta a püspöki rendelet átvételekor, hogy olyan egyházba megy, melynek lelkészi állása üresedésben van. Június 6-án értesült arról, hogy meg akarják hívni és ő azonnal sürgönyileg kérte Főtiszt. és Mélt. Püspök Urat, hogy onnan helyezze át, ezen kérését Püspök Úr június 11-én teljesítette s Tiszadadára rendelte. Tehát csak egy hónapot töltött Berekböszörményben.

Ez valóban olyan véletlen eset volt, amilyenhez hasonló még alig fordult elő. Igaz, hogyha csak a törvény betűit nézzük, Péntek Ferencnek, — ha pályázni akart, — az lett volna kötelessége, hogy megérkezése

után azonnal vissza forduljon s magára hagyja az évek óta sok bajjal küzdő egyházat, de ez mégis kár lett volna, mert Püspök Úr sem tudott volna oda azonnal más segédlelkészt rendelni.

Azt hiszem, nagyon kevés ember van, aki a mostani lelkészválasztási törvényt helyeselné; azonban a nagyszalontai egyházmegye bizottsága még sem a törvényen akart rést ütni, mikor Péntek Ferencet meghívhatónak jelentette ki, hanem a véletlenül összejött körülményeket s azt vette figyelembe, hogy Péntek Ferenc mihelyt a Berekböszörményiek meghívási szándékáról értesült: azonnal sürgönyileg kérte áthelyezését.

Kérdem, hogy jobban ellenkezik-e ennél a törvény szellemével a törvény betűi szerint megengedett s a nyugdíjba menetel alkalmával már többször előfordult következő eljárás: Egy segédlelkész ott szolgál valamelyik egyházban négy év óta, ekkor megudja, hogy principálisa 1916 január 1-én nyugdíjba öhajjt menni, kérvényét már be is adta, melyet pl. szeptemberben kedvezően intéztek el. A segédlelkész nem megy el a községből, hanem ott marad december 31-ig s akkor távozik el onnan, tehát olyankor, mikor a lelkészi állás még nem volt üresedésben. 1916 januárban aztán kimondják meghívását s ez ellen nincs és nem is lehet senkinek semmi kifogása, mert a meghívás teljesen a törvényeknek megfelelően történt, — pedig a segédlelkész kétségtelenül többet tehetett saját érdekében 4 és fél év alatt, mint Péntek Ferenc egy hónap alatt.

Még csak annyit jegyzek meg, hogy több egyházmegyében az a szokott eljárás, hogy a segédlelkész egészen a pályázat meghirdetéséig ott maradhat abban az egyházban, melynek lelkészi állása üresedésben van s ezért mégsem zárják ki a pályázatból.

Tiszteletem kifejezésével vagyok

Nagyszalonta, 1915 augusztus 11-én.

Böszörményi Lajos,

a nagyszalontai egyházmegye esperese.

Levél a Szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Úr!

Nagy lelkigyönyörűséggel olvastam mindenkor azokat a közleményeket, melyek egy-egy gyülekezet nagyobb áldozatkészségéről adnak hírt, igazolásául annak, hogy akik menten a harc küzdelmeitől itthon élnek . . . nemcsak sóhajtoznak, nemcsak imádsággal ostromolják az eget, hanem nemes példadással, szív- és lélekszerinti áldozatkészséggel s önzetlen munkássággal részt is kívánnak venni a megpróbáltatásokkal teljes nemzeti nagy küzdelem terheinek hordozásában!

Sok oldalú és irányú munkakör nyílt a szent ügy szolgálatában a lelkipásztorok számára is és munkát soha nem kísért közelebb a siker, mert a néplelek so-

hasem volt később a szép, a jó s általában az Isten-
ige befogadására, mint a mostani nehéz időkben! Hi-
szen községünkben szinte szállóigévé lett, ha valamely,
a mai eseményekkel kapcsolatos derék gondolat meg-
valósításáról volt szó, hogy: „nem kell hozzá, csak egy
predikáció!” És úgy volt!

Boldog büszkeséggel tehetek bizonyosságot arról,
hogy ígéhirdetésem nem volt pusztába kiáltó szó más-
kor sem, de a mostani nehéz idők számtalan tényében
kiáltó bizonyosságát látom annak, hogy: „mindeneket ese-
lekedhetünk a Jézus Krisztus által . . . !”

Nem diasekvs a szándékom, hiszen azt már hóna-
pokkal ezelőtt megtehettem volna. De úgy érzem, hogy
tartozom vele a gyülekezetemnek, hogy a hazaszeretet
oltárán hozott, példaszerű áldozatairól nyilvánosság előtt
is beszámoljak. Hogy hosszadalmas ne legyenek, a tények
elsorolására szorítkozom csupán.

1. Mindjárt a háború kitörése után a presbitérium
(500) ötszáz koronát boesátott az elnökség rendelke-
zésére, hogy belátása szerint használja fel ott és ak-
kor, ahol és amikor gyors segítségre lesz szükség a
nehéz időkben.

2. Ugyanakkor az egyháznak egy 5 szobás bérháza
kórháznak rendeztetett, melyben télen át 12 sebesült
katona, április óta állandóan 24 részesül gondos ápo-
lásban.

3. A község lakóitól az országos szükséglet cél-
jaira 425 párna s mintegy 25 takaró, 60 ing, lábravaló,
törülköző stb. gyűlt össze, mintegy (1200) egyezerkettőszáz
korona értékben.

4. A kórház szükségleteire felekezeti különbség
nélkül adományoztak községünk lakói havonként 65
kiló lisztet, 50 kiló babot, jelentékeny mennyiségű bor-
sót, kását, krumplit, tejet, tojást és 250 korona kész-
pénzt. Havonként ezen a címen körülbelül négyszáz
koronát.

5. A hadbavonultak hozzátartozóinak segélyezésére
egy alkalommal gyűlt a perselybe (171) egyszázhetvenegy
korona s ennek kivételével az egész éven háborús szük-
ségletekre mintegy (350) háromszázötven korona.

6. Március elején az egyház 6 és 1/2 mmázsás
harangját hadi célokra felajánlotta (2500) kettőezeröttszáz
korona értékben.

7. Az egyház 10,000 koronás hadikölcsönt jegy-
zett s a község lakói mintegy 250,000 koronát.

Végül nem hallgathatom el még azt sem, hogy a
háború folytán gyámolra szorulók segélyezésére Ameri-
kában élő hittestvéreink 500 koronát, harctéren levő
katonák 90 koronát küldtek.

Főtiszteletű püspök úr még esperes korában egy
egyházlátogatás alkalmával tartott presbiteri gyűlésen azt
a kijelentést tette, hogy: „büszke vagyok a tiszalöki
gyülekezetre!” . . . mert látta, hogy itt minden siker a

lélek munkásságának gyümölese. S e szép bizonyság-
tételre azóta is sokszor rászolgált az én áldott jó né-
pem s igyekezett méltóvá tenni magát reá, a mostani
nehéz körülmények között is. Adja Isten, hogy minél
nagyobb legyen a száma azoknak a gyülekezeteknek,
melyek a hazafiúi kötelelességteljesítés terén felülmúlja-
nak bennünket, hogy ne csak egyes egyházainkra le-
gyünk büszkék, hanem édes hazánk legyen büszke
reánk, — a haza védelmében és az áldozathozatalban
mindenkor előljáró —, kálvinista magyarokra!

Méltóztassék a lapban közzétenni ami közlésre
érdemes! Vagyok teljes tisztelettel:

Tiszalök, 1915 aug. 12.

Bartha László,
ref. lelkész.

Szemle.

A nevezetesebb bibliafordítások ismertetése.

A bibliafordítások egyik legfontosabb részét teszik
ki a bibliára vonatkozó kutatásoknak. Míg a biblia körül
folyó egyik munkásság a szöveg megértését, hitelessé-
gét, vagy vallástörténelmi szempontból való megvilágo-
sítását célozza, addig a fordítások a biblia *tartalmát*
igyekeznek hiven, szabatosan, az eredeti nyelv kifejező
szépségeit lehetőleg mind megtartva s mégis a fordítás
nyelve legmesszebb menő stilisztikai követelményeivel
is számolva tolmácsolni. — A bibliafordítás munkája
egyike a *legnehezebb* feladatoknak. Nemesak azért, mert
a bibliafordítónak meg kell küzdenie két, sőt három
nyelv, ú. m. a héber, az aram és a görög nyelv nehéz-
ségeivel, hosszas gyakorlat alapján valósággal bele kell
dolgoznia magát e nyelvek szellemébe, hanem azért is,
mert ismernie kell a szöveg minden egyes részletére
vonatkozó kutatásokat, a szövegkritikaiakat épen úgy,
mint az exegetikaiakat, birnia kell a sémi összehason-
lító nyelvtudomány s az újszövetségi koinekutatás főbb
eredményeinek az ismeretével s emellett még igazi mű-
vésznak kell lennie azon nyelv terén is, amelyre át
akarja ültetni a biblia tartalmát. E nehézségek magya-
rázzák meg a bibliafordítások aránylagos ritkaságát, azt
aényt, hogy a legtöbbször tudósok egész serege együttes
vállalkozásban igyekszik úrrá lenni a sok akadályon s vé-
gül azt is, hogy igazán tökéletes bibliafordításról mind-
addig nem lehet beszélni, amíg egyáltalában bibliai ku-
tatás van. A protestantizmusnak, mely a bibliai szöveg
eredeti nyelvi fogalmazását tartja hitelesnek és alapve-
tőnek a katolikus Vulgata latin szövegével szemben,
a bibliai theologia eredményeinek állandó figyelemben
tartásával kell arra törekednie, hogy újabb és újabb
bibliafordítások készüljenek, melyek a bibliát úgy köz-
vetítik, ahogy az valóban kijelentetett, írásba foglalta-
tott. — Nekünk pedig ismernünk kell a főbb bibliafor-

ditásokat, mert ezáltal is tisztábban látjuk azt a szellemi erőfeszítést, melyet a vallásos emberiség keresztyén hite kánonának a megértésére fordított és csak a jelesebb bibliafordítások ismerete érteti meg velünk azt a hasznot, mely a bibliafordítások üdvös végzéséből általában az egész emberiségre nézve árad. Legelőször lássuk röviden e szellemi hasznot és csak azután szóljunk a bibliafordítások főbbjeiről, meg az ezeket eszközöző és propagáló különböző országbeli bibliatársulatokról.

Mi haszna van a bibliafordításoknak? Az első, mindenki által tisztán látott és értett haszna az, hogy a biblia megértése lehetővé tétetik a gyülekezet minden tagjának, tanulmányozása a nemzeti nyelv révén kezébe adatik minden gondolkozni szerető vallásos egyénnek s így a biblia örök értékű felséges vallási gondolatai közvetlenül az olvasás és megértés útján hatnak a vallásos lelkekre. Az eredeti szöveg zárt kinccsét avatná a bibliát, melyet csak a tudósok kicsiny tábora használhatna, fordításaiban ellenben az emberiség elidegeníthetetlen egyetemes hirtoka lesz a szent könyv minden hívőnek épülésére, okulására és vigasztalására. De ez csak egyik, mindenesetre a legnagyobb haszon. A bibliafordítások rendszeren közszükségletet elégitvén ki, gyakoriságukkal, számukkal mutatják a vallásos érdeklődésnek azt a fokát, mely az egyes bibliaolvasó népeket jellemzi. Mutatják a biblia megértésére fordított szellemi munkának az intenzitását, minőségi értékét is s így közvetve a vallásos világnézetnek tisztult, emelkedett karakterét. Pl. a legkisebb kétség sem férhet hozzá úgy-e, hogy a német protestánsizmus a maga öntudatos bibliafordításaival, melyek a több évszázados komoly, megszakítatlan teológiai munkásság érett gyümölcsei, a vallásos fejlődésnek magasabb fokáról tesz tanúbizonyságot, az evangéliumi protestáns hitéletnek magasabb rendű tanút állítja benünk és általuk elbennünk, mint egy nép, melyhez a biblia csak idegen segítséggel jutott el saját nyelvén, vagy mint akár egy fejlett kulturájú nép is, amelynél azonban a vallásos szellem nem nagyon nyilvánult meg a biblia iránti meleg és gyakori érdeklődésben. — De a bibliafordításoknak ép a tudós theol. munkával való ez a benső összefonódottsága s így a vallásos fejlődésre gyakorolt óriási hatása adja a bibliai kutatás szempontjából azt a kiváló hasznot is, mely főként a régi fordításoknál észlelhető. E haszon a bibliai szöveg kritikai és a bibliai exegesis munkája eredményeit érinti. Az okból ugyanis, hogy e régi első fordítások még sok tekintetben más kéziratokat használtak a bibliai szöveg alapjául, rásegítik a mai teológiai tudományt a biblia eredeti szövegének helyesebb rekonstrukciójára s egyes vitás fogalmaknál épp adott fordításuk révén az értelemnek olyan megállapítására, mely nélkülök vagy egyáltalában nem, vagy csak nehezen volna elérhető. Ezért kell a modern bibliafordítóknak munkájuk végzésénél a

regi fordítások tanácsát ma is mindegyre kikérni. — Végül a bibliafordításból áradó *negyedik* haszon a nemzeti nyelvnek az a csiszolása, gazdagulása, elmélyülése, amelyet korszakalkotó bibliafordítások mindig előidéztek és előidéznek (gondoljunk csak a Luther-, vagy a Károlyi-féle bibliafordításra) és az illető nemzet szellemi életének költők, tudósok, művészek bibliai ihletése révén olyan megtermékenyítése, aminő megtermékenyítést a biblián kívül a világnak semminő más alkotása nem tud adni. A bibliafordítás tehát minden nehézsége mellett is a leggyümölesözőbb keresztyéni munka.

A bibliafordítások közül csak azokat említsük fel szemlénkben, amelyek a jelzett haszon szolgáltatásában még ma is részesek: tehát a *regi alapvető* és a *legújabb* fordításokat. Ez utóbbiak közül a magyaron kívül csak a három nagy világnemzet: a német, angol és francia átültetéseket fogjuk megnevezni.

Az ótestamentum legelső fordítása, a Septuaginta, mely a legenda szerint Ptoleméus Philadelphus egyiptomi király (285—46. Kr. e.) kezdeményezésére és ösztönzésére 70 görögül beszélő zsidó theologus közreműködése folytán jött létre. Tény annyi, hogy e fordítás igen régi, a Kr. e. 2-ik évszázadban már általánosan ismert és részben más kézirati anyagon épült fel, mint a massoretikus szöveg. Aquila, Theodosion és Symmachus (Kr. e.) szintén lefordítják az ószövetséget görög nyelvre, de az eredeti szöveg mellett már nagyon használják a LXX-fordítását is. — E fordításokból állította össze Origines a maga Hexapla-ját, mely, fájdalom, egészében elveszett ugyan, de szerző egyéb munkáiból és fennmaradt utalásaiból valameunyre rekonstruálható. — Igen régi: a Kr. u. első századból való a kopt bibliafordítás, amely szintén a LXX-re támaszkodik. — Az őslatin, Augustinus után Itala-nak nevezett latin ótestamentum a Kr. u. 2-ik századból datálható, ezt dolgozta át aztán az eredeti szöveg használatával Hieronymus a Vulgataban. A Pesitta syr fordítása, mely szintén több tudós közreműködése eredménye, eredete szerint ugyancsak a Kr. u. 2-ik századra nyúlik vissza s a LXX. mellett már egy a mai massoretikus szöveghez közel álló héber szövegversiót használ. A Targumim-ről röviden csak annyit jegyezzünk meg, hogy ezek a bibliai aram népnyelvű magyarázatai, melyek a Kr. u. századokban állottak elő és mind a massoretikus szövegre támaszkodnak.

Az újszövetség legrégebbi fordításai őslatin, őssyr és egyiptomi (kopt) nyelven készültek s a Kr. u. 2-ik, 3-ik században, tehát a keresztyénség első erőteljesebb missziói munkássága idején jöttek létre. Az első az az őslatin szöveg, melyet Hieronymus később a Vulgataban átdolgozott, a második Tatianus Diatessaron-ja (= a négy evangélium synopsisa, harmóniája), mely a syr nyelvű keresztyéneknek a különálló négy evangéliumot pótolta s főbb olvasási módjaiban, főképp pedig két kéziratban: az 5-ik századból datálódó Curetonianus és

Sinai-syrus kéziratban fennmaradt. A syr evangélium fordítását elnyomta később a syr egyházban a Pesitta újszövetsége, mely a Kr. u. 5-ik század elejéről való. — Az egyiptomi (kopt) fordítás több recensióban maradt fenn és a keresztyénségnek Egyptom területén való erősebb meghonosodásával áll okozati összefüggésben.

A modern nyelveken végzett bibliafordítások főbbjei így állíthatók össze: Az első teljes német bibliafordítást Luther adta a németeknek 1522-ben s költői szépség, elterjedtség tekintetében azóta is ez a fordítás uralja a német protestánsizmust. Igazi tudományos munka eredménye a legújabb fordítások közül az ószövetségre nézve *E. Kautzsch* Textbibel-je, Freiburg, 1890—94., az újszövetségre nézve pedig *C. Weitsäcker* újtestamentuma, mely először Tübingen-ben jelent meg 1875-ben s azóta számos kiadást ért.

Az első angol bibliafordítás a *Wyclif J.* nevéhez fűződik (a XIV. század közepén), mely azonban az angol klerus vakbuzgósága következtében nyomtatásban csak 1731-ben jelenhetett meg. Az újtestamentumot *W. Tyndale* ültette át legelőször 1524—26-ban angol nyelvre, kiadni azonban csak a kontinensen tudta. Az ő, továbbá a *M. Coverdale*, *J. Rogers* és *Frith* közreműködése következtében végzé el és bocsátotta közre a második és teljes bibliafordítást Zürichben 1524—27-ben, mely a kanonikus könyvek mellett az apokryph iratokat is tartalmazza. Az oxfordi Corpus Christi Collegium elnökének, *J. Reynold*-nak a buzdítására több tudós közreműködésével készült a „the authorized version” 1611-ben, mely használatban maradt egészen a legújabb időkig, mikor is 1871-ben a canterbüry egyházi közgyűlés revíziója szükségességét megállapította és amerikai tudósok bevonásával el is készíttette. A munka 11 évig tartott s 1881-ben publikáltatott s azóta, legáltalában Angliában, ez játsza a hivatalos egyházi biblia szerepét.

Franciaországban az első bibliafordítás a 13-ik század közepén készült és valószínűleg a párisi egyetem tanárainak kezemunkája. E fordítás az idők folyamán egyesítettett a *Comestor Péter* által írt *historica scholastica*-val, egy bibliai történeti művel s a kettő addig variáltatott, míg megszületett végül az 1487-ben nyomtatásban is megjelent első teljes francia biblia. A mai napig is uralkodó francia bibliafordítás *J. F. Osterwald* tollából való (neuchateli prédikátor, ki először 1724-ben, majd átrevideált formában 1744-ben két kötetben bocsátotta közre a teljes bibliát. A múlt század 80-as éveiben a genfi papság új kísérletet tett a biblia modern nyelvű lefordítására és esakugyan sikerült is *L. Segond* professor átdolgozásában az ő (1874), *H. Oltramare* revíziójában pedig az újtestamentumot (1872), egyesült alakban, végül mindkettőt 1883-ban kiadatni.

A mi teljes bibliafordításaink közül legrégebbi a

Károlyi G.-féle 1590-ből, mely régebbi fordításoknak s az eredeti szövegnek a használatával készült, a maga idejében nagyon érdemes munka volt, de ma már elavultnak tekinthető. Legújabb a nagy fáradsággal és szellemi gondnal megalkotott revideált biblia, mely 1905-ből való és bár sikerült alkotás, még mindig nem az a tökéletes minta, mellyel a magyar protestánsizmus az adott viszonyok között is megelégedhetnék. E megjegyzés azonban ne érintse a munka becsét, csak buzdító legyen egy még megfelelőbbnek a létrehozására.

Igen nagy azoknak a *társulatoknak* a száma, amelyek a biblia fordítása és terjesztése gondjával foglalkoznak. E társulatok közül a legrégebbi és legszámottevőbb az *angol bibliatársulat*, mely működését kiterjeszti az egész földkerekségre. 1804-ben alakult meg s kicsiny kezdetből oly erőteljes hajtássá izmosodott, hogy ma több mint 8000 fiók egyesülettel rendelkezik s eladott évi bibliapeldányai száma a 6 millió körül jár, 409 nyelvű rész- és egész bibliát bocsát kereskedelembe. Vele eredményesen konkurál az *amerikai bibliatársulat* (New-York), mely 1816-ban alakult s ma több mint 60 nyelven terjeszti a bibliát és évi forgalma a 2 $\frac{1}{2}$ millió körül jár. *Németországban* 6 biblia-terjesztő-társulat van a birodalom különböző helyein s ezek évi forgalma megüti a 1 $\frac{1}{2}$ milliót. Ezekon kívül Európa majdnem minden országában találunk bibliatársulatokat. Franciaországban, Svájcban, Hollandiában, Belgiumban s az északi államokban. Sőt a nemzeti vallás propagandája még Oroszországban is hozott létre egy ilyen társulatot, mely 1863. illetőleg 1869 óta mint *orosz bibliatársulat* a szent synodus által támogatva nagy sikerrel munkálja a bibliaterjesztés szent ügyét.

A világháború katasztrófája nálunk is felvetette egy önálló bibliaterjesztő-társulat alakításának az eszméjét, amely a magyar protestánsizmus egyesített erejével talán meg is volna valósítható. Mindenesetre kívánatos volna, hogy az eszme állandóan ébren tartassék s nyugodtabb időben kellő megalapozás után nekünk is legyen egy erős szervünk, mely népünknek: ennek a jó áldott magyar népnek a legszentebb táplálékkal való elátásáról kielégítően a tényleges szükségletre s a hazai nyelv követelményeire való tekintettel is önzetlenül gondoskodjék. A biblia az emberiség legnagyobb kincse s tartalmi megértéséért semmiféle, még oly nagynak látszó anyagi teher sem lehet áldozat, melyet ne szívesen és örömmel meghozhatnánk. **Varga Zsigmond.**

Tájékoztató

a debreceni magyar királyi tudományegyetem református hittudományi karáról és lelkészképző-intézetéről az 1915—16. tanévre vonatkozólag.

I. Beiktatás és beiratás. A hittudományi karon a beiktatás rendes határideje az I. félévben szeptember hó 12 első napja, a II. félévben január hó 7-től számított

12 nap. Az egyes tanároknál az első félévi beiratás szeptember 15. napjáig eszközlendő.

Akik valamely elháríthatatlan akadály miatt a fent említett határidőn belül beiratkozni nem tudnak, azok kötelesek akadályoztatásuk hiteles igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket a hittudományi kar dékánjához az első félévben legkésőbb szeptember 12-éig, a második félévben február 1-ig benyújtani.

A kar dékánja a fölvételt október 6-áig, illetőleg a II. félévben február 10-ig engedélyezteti.

Azok a hallgatók, akik október hatodikáig sem volnának képesek beiratkozni, a tanulmányi-, fegyelmi- és leckepezés szabályzat 23. §-a értelmében indokolt s bizonyító okmányokkal felszerelt kérvényüket az egyetem Rectorához nyújtják be, aki is az első félévi beiratkozásra október 14-ig, a II. félévire február 18-ig haladékot adhat. A katonai szolgálatot teljesítő hallgatók minden engedély nélkül október 8-ig iratkozhatnak.

Az első félévi beiktatás a görög nyelvből is osztályzatot magában foglaló érettségi bizonyítvány és anyakönyvi kivonat (keresztlevél), a felsőbb féléveseknél pedig lecke-könyv alapján történik. Másunnan belépni kívánók távozási bizonyítványt kötelesek felmutatni.

II. A lelkészképzés és képesítés szempontjából nélkülözhetetlen egyes kötelező és speciális tantárgyakat a hittudományi kar hallgatói a debreceni kollégium szervezésében létesített lelkészképző intézetben hallgatnak, ahol egyszersmind tudományos és főképpen gyakorlati szeminárium munkásságra is nagy terük és kedvező alkalmuk nyílik a tagoknak.

A lelkészképzőbe való beiratkozás ideje az egyetemi beiktatás és beiratás határidejével azonos.

III. Díjak:

a) Az egyetem hittudományi karán a beiktatási díj és könyvtári illeték 11 kor. *Tandíj* a fizetési tárgyak után óránként és félévenként 3 kor. Betegápolási díj félévenként 2 kor.

Tandíjmentesség iránti kérvények a beiratás első napjától számított 12 nap alatt, a dékáni hivatalhoz adandók be. Csatolandók szegénységi, illetve állami tisztviselők és tanfériak gyermekeinél vagyontalansági bizonyítvány, amely egy évesnél régebb keletű nem lehet; továbbá a tanulmányi jó előmenetelt igazoló hiteles okmányok.

b) A lelkészképző-intézet tagsági díja félévenként 6 kor. Ez összeg a felsőoktatási intézet pénztárába fizetendő. Ennek fejében úgy a hittudományi hallgatók, valamint az egyetem minden tudományszakának azon hallgatói, akik ennek a felsőoktatási intézetnek félévi hat korona befizetése által tagjaivá lesznek:

1. a megállapított díjak mellett ellátást nyerhetnek a 180 személyre berendezett internátusban; továbbá
2. mint kinnlakosok is reggeli, ebéd, vacsora étkezésben részesülhetnek a főiskolai tápintézetben;
3. a nagyszámú kollégiumi alapítványokból ösztöndíjakban részesülhetnek;
4. valamennyien — külön díj nélkül — tagjai az ifjúsági betegsegélyző-egyletnek, amely betegségünk esetén orvosi kezelésükről és szükség szerint kórházi ápolásukról gondoskodik;
5. részt vehetnek a kollégium kebelében tartott különböző tudományos kurzusokon;
6. tagjai lehetnek — mérsékelt külön tagsági díj mellett — a sok kedvezményt nyújtó kollégiumi ifjúsági egyesületeknek;

7. évfolyamukhoz képest legációkba mehetnek.

IV. Kedvezmények, jótétemények. A nevelési és oktatási kívánalmaknak minden tekintetben megfelelő és célszerű berendezésű egyetemi internátusba 180 egyetemi hallgató vehető föl. Ezek közül 72 hely hittudományi hallgatók számára van fenntartva. E 72 theológus ifjú közül 20 fizet egész évre 140 K-t, 20 fizet 280 K-t, 20 fizet 480 K-t, 12 fizet 600 K-t. Ebben a díjban a lakás fűtés, világítás, kiszolgálás és étkezés árán kívül a mosás ára is bennfoglaltatik. A díjakat 4 egyenlő részletben, szeptember 1., november 5., február 1. és április 5. napjain kell fizetni. Az esedékes díjrészlet nem fizetése esetén a lakás és ellátás ideiglenesen sem nyerhető.

Az internátusba felvetteken kívül még 5—10 theológus ifjú részesülhet tápintézeti ellátásban évi 400 K-ért, amely díj éppen olyan részletekben fizetendő, mint az internátusi díj. Mindezek a díjak csak a mostani rendkívüli drágaságra tekintettel vannak így megállapítva. Más években alacsonyabbak.

Amennyiben felesleges hely marad, külön tápintézeti és külön internátusi (tápintézeti ellátás nélkül) tagságért is lehet jelentkezni. A díjak pusztán bentlakásért (fűtéssel és világítással együtt) évi 300 K, pusztán étkezésért 400 K, ebben az esetben is a fentirt módon fizetendők.

A tápintézetnek és internátusnak a teljes díjért tagja lehet minden rendes, nyilvános egyetemi hallgató, kedvezményes helyekre azonban csak jeles, vagy legalább jó osztályzatú és kifogástalan magaviseletű ifjak vehetők fel.

Az egész díjas helyért folyamodó, kérvénye mellett, csak iskolai bizonyítványát (indexét) mutatja be. Ellenben a kedvezményes helyért és általában a jótéteményért folyamodó, iskolai bizonyítványain kívül, a kérvényhez csatolja:

- a) a maga és szülei szegénységi, vagy vagyoni bizonyítványát;
- b) az illető lelkész ajánló levelét, melyben a folyamodó családjának helyzete (családtagok száma, kora, keresete stb.) feltüntetendő;
- c) a közszéleg hitelesített adókönyvi kivonatot.

A fölvett tanuló csak akkor vehet részt a tápintézeti étkezésben, ha az esedékes díjat befizette. Beirataskor és a második félév elején 10 napi késés esetén a késedelmes fizető helye megüresedettnek tekintetik és arra más jelentkező vehető fel, a november 5-iki és április 5-iki határidőn túl semmiféle halasztásnak helye nincs s aki kötelezettségének kellő időben eleget nem tesz, jótéteményét azonnal elveszti.

A tápintézet tagjának fölvett tanuló egy félévre, az internátusban felvett egy egész évre kötelezett tagja a tápintézetnek, illetőleg internátusnak. Félév közben a tagok sorából ki nem léphet.

A befizetett díjak kilépés esetén nem adatnak vissza. A tápintézetben az étkezés szeptember negyedik napján kezdődik és tart minden egyetemi hallgatóra nézve június hóban két nappal azon túl, amikor indexét lezártni jogosult, vagy vizsgáját letette, de legkésőbb június 30-áig.

Az internátusról részletes felvilágosítást ad az erről kiadott tájékoztató füzet, amelyet dr. Mitrovics Gyula internátusi igazgató készséggel megküld az érdeklődőknek.

Internátusi és tápintézeti kedvezményért folyamodványokat 1915 augusztus 20-ig kell beküldeni dr. Mitrovics Gyula internátusi igazgatóhoz. A felvétel eredménye augusztus hó vége előtt közhírré tétetik.

IRODALOM.

— **Háborús idők imádságos könyve.** Hadbavonult katonák és azok családjai számára írta *Szolnoky Gerzson*, hajduböszörményi ref. lelkész. — Debrecen. 1915. Melegen üdvözljük szerzőt e tartalmas alkalmi kötet közrebozsátásáért, mely 156 lapon mindenféle imát és éneket tartalmaz a háborús idők alkalmi istentiszteleti és magán imádkozása számára. Az imák bensőségesek, szépek, formásak s igaz keresztyéni szelleműek és a mi egyik szintén igen jó tulajdonságuk: rövidék. A kötet végén zsoltárok, dicséreték és halotti énekek olvashatók, ami a kötet használhatóságát igen emeli. Külső kiállítás, mely a Hegedűs és Sandor céget dicséri, igen gondos s az ár is a tartalomhoz mérten nagyon jutányos, úgy hogy minden érdeklődőnek megszerzésre *Szolnoky Gerzson* ez alkalmi művecskéjét melegen ajánljuk. *rd.*

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3808—1915.

Tekintetes Igazgatóság!

A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úrnak f. év július hó 30-án kelt 6144—1915. eln. sz. intézvényére hivatkozással közlöm, hogy a József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület társadalmi mozgalmat indít azzal a céllal, hogy a gyulai József szanatórium és a debreceni Augusztus szanatórium területén külön-külön két-két 100—100 ágyas tüdőbeteg barakot létesítsen, amelyek a háború idején a tüdőbeteg katonák befogadására szolgáljanak, a háború után pedig bennük azokat a szegény rokkantakat gyógyítsák, akik hátréti szolgálatuk következtében váltak rokkantakká.

Az egyesület úgy véli legjobban szolgálni ez ügyet s úgy reméli leginkább megnyerni az iskolák növendékei révén a szülők rokonszenvét és megértését, ha a „Tüdővész elleni Országos Liga“ címen állandó szervezetet létesít, amelynek 20 filléres tagsági díjjal minden iskolai növendék tagja lehet s egyúttal részese lehet annak a küzdelemnek, amely a szenvedő hősök egészségének visszaszerzésével a tüdővész további pusztítását kívánja meggátolni.

A tüdővész ellen való védekezés ismereteinek terjesztése céljából minden adakozó tagsági jegyet fog kapni, amelynek hátsó oldalára egy közegészségügyi tizparancsolat lesz nyomtatva.

E mozgalom társadalmi és nemzeti jelentőségét méltányolva a József Kir. Herceg Szanatórium Egyesületnek engedélyt adott a nagyméltóságu miniszter úr a tüdőbeteg katonák megmentésére irányuló akciója érdekében az iskolákban gyűjtés indítására.

Amidőn erről *Cimedet*, tudomásul vétel és a további intézkedéseknek saját hatáskörében leendő megtevétele végett értesítem, hangsúlyozni kívánom, hogy a tanuló ifjúság csupán csak önkéntes adakozásra hívható

fel s ennéllogva világosan kijelentendő az ifjúság előtt, hogy az adományozásra senki sincs kényszerítve. Debrecen, 1915 augusztus 7-én.

Tisztelettel vagyok:

dr. Baltazár Dezső
püspök.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Pápay József dr. a debreceni tudományegyetem tiszteletbeli bölcsész-doktora.** A hivatalos lap mai száma közli a következő királyi kéziratot: „Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére megengedem, hogy a debreceni tudományegyetem tanácsa Pápay József egyetemi nyilvános rendes tanárt, a nyelvészeti irodalom művelésével szerzett érdemei elismeréséül tiszteletbeli bölcsész-doktorrá avassa és részére a tiszteletbeli doktori oklevelet kiszolgáltassa. Kelt Bécsben, 1915. évi július hó 23-án. *Ferencz József* s. k. *Jankovich Béla* s. k.“ Méltóbban nem nyithatta volna meg egyetemünk a doktori avatást. Melegen gratulálunk!

— **Lee!-Össy István** 3-as honvéhadapródnak, a hősi véget ért theológusnak temetése f. hó 12-én d. e. 1/2 11 órakor folyt le Debrecenben. Gyásztisztességtételen, — mely a legmeghatóbb keretek között folyt le — megjelentek: dr. Baltazár Dezső püspök, Márk Endre polgármester, dr. Kun Béla kollégiumi igazgató, dr. Lencz Géza, Csánki Benjámin, dr. Tankó Béla egyetemi tanárok, Erdős Károly theol. docens, Szele György, Uray Sándor lelkészek, a vidéki lelkészek közül számosan, a debreceni segédlelkészek, az egyetemi és theol. ifjúság itthon levő tagjai. A katonaság, Sipos százados vezetésével kísérte utolsó útjára a hősi halált halt bajtársat. A gyászoló háznál dr. Erdős József egyetemi theol. tanár imádkozott úgy, mint ahogy csak a tanítvány fölött imádkozhatik az apaként síró tanár. Ajakáról a búcsúzás utolsó akkordjaként hangzottak ezek a szavak: „Édes fiam, Isten veled!“ . . . A sírnál Csighy Andor tábori lelkész mondott a hős bajtárs felett imádságot, aki kálvinista papjelölthöz méltóan nemcsak élt, hanem meg is halt a hazáért. Az ifjúság nevében még Nemes István theol. esküdtfelügyelő búcsúztatta el a barátot és pályatársat, akire ezután reá borultak a honi hantok, melyeket az ő két karja is védett és tett szenteltté kihulló vérével. . . Haláláról a család és az egyetem tanácsa a következő gyászjelentést adta ki:

„Nem a virágnak fáj, ha válik az ágtól. . . Ezen marad a seb. . . érte is ez gyászol. . .“ Még drága halottunk sírján el sem hervadt az első virág, még lüktet sajtó szívünknek a legjobb férj és imádott apa nem rég történt elvesztésével kapott égető sebe, már is újabb csapás nehezedett fájdalomtól összetört szívünkre s gyászba borult lelkünk legmélyebb bánatával kell tudatnunk, miszerint felejthetetlen kedves gyerme-

kem, hön szeretett testvérünk Leel-Össy István ref. hit-tanhallgató, a m. kir. 3. honvéd gyalogezred tartalékos hadapródja, a nemzeti ügynek önként felesküdt lelkes bajnoka viruló ifjúságának 22-ik évében, folyó évi július hó 18-án, az olasz harctéren ellenséges gránáttól fejen találva, 17 napi súlyos szenvedés után, a gráci hely-örségi kórházban, folyó hó 4-én hősi halált halt. Ked-ves halottunk hült tetemeit hazahozatva, folyó hó 10-én, délelőtt fél 11 órakor a Bethlen-utca 42. sz. gyászház-nál tartandó rövid ima után fogjuk a Kossuth-utcai re-formátus temetőben az áldott magyar anyaföldnek — melynek szeretetét vére hullásával s élete szenvedésé-vel pecsételte meg — átadni, mely végtisztességtételre a bánatunkban osztozókat tisztelettel meghívjuk. Debrecen, 1915 augusztus hó 6. Özv. Leel-Össy Istvánné Nagy Mária anyja. Leel-Össy Árpád hadapród és Dániel testvérei.

„Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért.“ János XV. 13. A deb-receni m. kir. tudományegyetem tanácsa nevében, a vesztés fájó és az áldozás felemelő érzetével jelentem, hogy református hittudományi karunk rendes hallgatója Leel-Össy István IV. éves theológus, a 3-ik honvéd gyalogezred tartalékos hadapródja önként vállalt hadi szolgálata közben, az olasz harctéren kapott súlyos se-besülése folytán, folyó hó 4-én, a gráci Garnison-spítal-ban, ifjú élte 22-ik évében, a hazáért hősi halált halt. Porrészeit az anyai szeretet haza hozatta s azokat folyó hó 10-én, délelőtt fél 11 órakor a Bethlen-utca 42. számú gyászháznál tartandó szertartás után adjuk meg a hazai földnek. Debrecen, 1915 augusztus 9. Kiss Ferenc, e. i. Rector.

— **A sárospataki ref. főiskolában** az 1915—16. iskolai év szeptember hó 1-én kezdődik. *Az akadémián* (úgy a theologiai, mint a jog- és államtudományi karon) a beiratkozások szept. 1—8. napjain, a lecke-könyvalá-írások pedig szept. 8., 9. napjain fognak megtartatni. *A főgimnáziumban* a beiratások szept. 1—4. napjain lesznek; a tanítások pedig 6-án kezdődnek meg. Az iskolai év ünnepélyes megnyitása szept. 10-én reggel lesz a főiskola templomában.

— **Halálozás.** A nagykőrösi ref. főgimnázium fenntartótestülete, igazgatótanácsa és tanári kara mély fájda-lommal jelenti, hogy *Olasz József* nyug. főgimn. tanár élete 43-ik évében f. évi augusztus hó 6-án elhunyt. A kiváló képzettségű, munkás tanárt a testi erejét emésztő kór már 16 évi működés után nyugalomba kényszerítette, melyben sok szenvedés között 2 évet töltött. Temetése f. hó 8-án d. u. 3 órakor lesz a ref. egyház szertartása szerint. Nagykőrös, 1915 augusztus hó 6-án. Iskolánk kegyelettel fogja őrizni emlékét!

— **Kongrua- és korpótlék ügy.** Az egyházkerületi pénztári hivatal azoknak a lelkész uraknak, akiknek fizetési-kiigazításai, vagy korpótlék-járandósága időközben

állapított meg, lapunk útján ajánlja figyelmébe azt, hogy az ilyen járandóságok folyósítására a nagyméltó-ságú Vallás- és Közoktatásügyi miniszterium csak a reá következő félév kezdetén, a félévi illetmények teljes összegének utalványozásakor nyújt fedezetet, vagyis január és július 1-én. Annál fogva az egyházkerületi pénztár nincs abban a helyzetben, hogy a járandóságokat a fe-dezet megérkezése előtt kifizethesse. Az illetmény meg-állapításáról a lelkész urak rendszerint értesítést vesznek, de ez még nem jelenti azt, hogy az összeg ki is volna fizethető, csak abban a kivételes esetben, hogy ha a félévi kongrua-számadás elkészítésekor (március és szeptember hó végén) véletlenül maradvány találtatnék a kongrua-, illetőleg korpótlék-pénztárban. Ebben az eset-ben a pénztári hivatal az illetékes lelkész urakat a nyugta beküldésére szokta felhívni. E nélkül a felhívás nélkül a nyugta beküldésének nem lehet semmi ered-ménye.

— **A református ifjúsági egylet** Élesden a Népkör helyiségében a háború évfordulójára a múlt vasárnap igen jól sikerült ünnepélyt rendezett. A református al-kalmi istenisztelet után, — melyen *Dávid Gyula* ref. lelkész mindenkit hálára indító, biztató és vigasztaló szép alkalmi imádságot mondott — a fiatalság ünneplő nagy közönséggel zászlók alatt az ekkorára feldiszipített nép-körbe vonult. Itt a *Hymnus* eléneklése s az elnöki lelkész megnyitó után *Kajántó* Róza egyleti tag igen jó hatással mondott a hazáért és szövetségeseinkért egy rövid, de szép verses imát, melyre az ifjúság mindenkit könnyekig meghatóan énekelte el a *Leγγελ Hymnus* és ennek melódijára az „*Egy éve már!*“ kezdetű, igazán jó al-kalmi énekverset. *Bóna Gyula* „*Világháború*“ -ról tartott hatásos komoly szavazata után pedig tárogató kísérete mellett énekelte az ifjúság vegyes kara igen jól a „*Suhog a szél, Varsó felől*“ kezdetű hazafias s nagyon időszerű dal pár versét. Az egylet leánytagjai közül igen ügyesen és kedvesen szavalt *Kulcsár* Erzsike a *drága harctéri levélről*. A háborúba nem ment fiúk eldalolták erre a nők vigasztalódására az ő „*Ne szomorkodjatok lányok!*“ kezdetű kedves háborús nótájokat. Mikor a közönség nagy tetszéssel végighallgatta még *Baranyi* András vig szavazatát „*A visszavonuló muszkákról*“, akkor a „*Szózat*“ eléneklése után az elnök teljes *diadal, béke és szebb jövő* reményével biztató szép szavakkal bezárta az ünnepélyt, melyre mindenki azt mondta, hogy sikerült. — a köri pénztárnoknál az ünneplők „*Rokkant katonáink segélye-zésére*“ szépen adakoztak —, mert lelkészelnökünk még ebben a nagy dologidőben is összetudja hozni heti összejöveteleikre s el tudja készíteni ilyen alkalmakra, itthon levő leányainkat s fiainkat. „Na, — válaszol a kö-szönőknek az elnök — meg *Varsó* és *Ivangorod bevétele*nek a híre is segítette ez ünnepélyünk sikerét, mert ez az *örvendetes hír* hozott sokónkat össze ünnepeinni, halá adni, hogy: *Mindeddig segítségünk volt az r!*“ **K.**

— **Előfizetőink és hirdetőink figyelmét felhívjuk, hogy minden, a kiadóhivatalt érintő levelezések, reklamációk, hirdetés-feladás stb. kifejezetten Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda címre küldendő.**

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Pályázati hirdetés.

A nyirgyulai ref. egyház pályázatot hirdet helyettes kántor-tanítói állásra. Fizetése 85 kor. havonként és lakás. Nők is pályázhatnak aug. 28-ig. Allás szept. 1-én elfoglalandó. Posta helyben.

Pataky László,
ref. lelkész.

Pályázat.

A *hetei* ref. kántortanító javadalma: 410 korona, az egyház pénztárából; államsegély.

Köteleessége: I.—VI. osztály és ismétlő iskola, ifjúsági egyesület, énekkar vezetése; kántori teendők; lelkész akadályoztatása esetén helyettesítése; presbyteri gyűlés jkv. vezetése (20 korona). Pályázati határidő: 1915 augusztus 21.

Hete, u. p. Tarpa. Bereg megye.

Ref. iskolaszék.

Pályázat helyettes tanári állásra.

A dunántúli ref. egyházkerület pápai főgimnáziumánál az 1915—16. tanévben betöltendő lesz egy helyettes tanári állás magyar-latin szakcsoporttal.

Okleveles alkalmazott javadalmazása 2000 korona; akinek nincs oklevele, 1600 koronát kap.

A kötelező heti órák száma 20. Azok a református vallású tanárok és tanárjelöltek, akik az állást el akarják nyerni, kellően (születési, érettségi, hadkötelezettségi, orvosi bizonyítvánnyal s képesítettségüket igazoló okirattal) felszerelt s a főiskolai igazgatótanácshoz címzett folyamodásukat 1915 aug. 20-ig küldjék be a ref. főgimnázium igazgatóságához Pápara.

Pápa, 1915. évi július hó 9-én.

Németh István,
ref. püspök.

Dr. Beóthy Zsolt,
főisk. gondnok.

Pályázat.

Az ombodi ref. egyház katonai szolgálatot teljesítő kántortanítója hazaérkezéséig pályázatot hirdet helyettes kántortanítói állásra.

Köteleessége: I—VI. oszt. fiúk és ismétlős fiúk tanítása, kántori teendők végzése.

Fizetése: havonként 80 korona, stóla és lakás. Az állás szeptember 3-án elfoglalandó, kérvények alólírotthoz küldendő folyó évi augusztus 30-ig.

Ombod, (Szatmár m.) 1915 augusztus 10.

Gy. Kovács József,
ref. lelkész.

Pályázat.

A nyugdíjazás folytán megüresedett olcsvaapáti ref. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik.

Az állás javadalma: Készpénz egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve összesen: 748 korona 04 fillér. Tandíjváltás államtól 170 korona. 9 ³⁸⁸/₁₆₀₀ hold szántó föld, melynek adóját az egyház fizeti. Haszonbére ez idő szerint 600 korona. 4 darab marhára legelő, értéke 56 korona. 8 bécsi öl test füzifa természetben beszállítva, értéke 256 korona. Az esedékes korpótlék és fizetéskiegészítés államsegélyből lesz fedezve. Tisztán kántori javadalom 775 korona.

Stóla az egyházkerületi szabályzat szerint. Lakás és kert természetben. A kántortanító köteleessége: 1. Az összes kántori teendők végzése egyházunk rendtartása szerint, kanonikus alkalmakkor és lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése. 2. A III—VI. vegyes osztály és az általános ismétlő iskolások tanítása, a presbyteri jegyzőkönyv vezetése.

Pályázhatnak okleveles férfi ref. kántortanítók. Pályázati határidő 1915. év augusztus 29. Az állás szeptember 15-én elfoglalandó.

A megválasztott kántortanító elődjének különböző beruházásokért 79 K 20 fillért tartozik visszatéríteni 3 hónap alatt.

A kellőleg felszerelt pályázatok alábbi címre küldendő.

Olcsvaapáti, u. p. Olcsva. (Szatmár m.)

(1—2).

Ref. lelkészi hivatal.

Pályázat

a zsúrki (Szaboles m.) nőtanítói állásra.

Fizetés: az egyházpénztárából 100 korona negyedévenként előre. Az 1913. XVI. t.-cz. szerint 1100 korona államsegély az alapfizetéshez. Tisztességes lakás.

Költözködési költség. 20 korona.

Köteleesség: a háború tartama alatt I—III. osztályok, háború után I—II. osztály tanítása; kézimunkatanítás a mindennapi és ismétlő iskola leányoknak.

Kellően felszerelt kérvények egyháztanácshoz címezve augusztus hó 27-ig lelkészi hivatalhoz küldendő.

Egyháztanács.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készítek a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnevelvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

r é g i o r g o n á k a t
átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

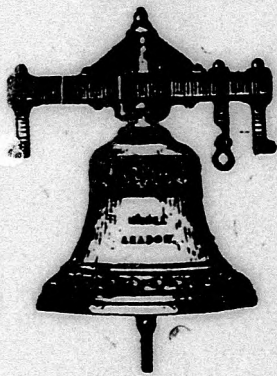
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyugyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja es. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kiváló jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Epen most jelent meg, a hazai protestáns egyházak nagy imádságírójának

Szolnoky Gerzson-nak

Háborus idők imádságos könyve

hadbavonultak és azok családjai számára című munkája.

Tartalmaz 55, a gyorsan változó viszonyok között is minden alkalomra és úgy a katonák mint az itthonmaradottak számára megfelelő imádságot, ezenkívül zsolnárokat és dicséreteket.

A 160 oldalra terjedő 12¹/₂ × 8¹/₂ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes kemény kötésben 1 kor., 10 darab vételnél 90 fillér, 100 darab vételnél 75 fillér.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN